

F3A

Tegning i lufta. Presisjon og kaos.

Av Anders Eiebakke

Sola steker, men alleen med grantrær kaster en behagelig, kjølig skygge over depotområdet der publikum og piloter kikker opp mot himmelen. Fritz Kristoffersens selvbygg E-Bird glir nesten lydløst gjennom finaleprogrammet i F3A.

V er på Maarud modellflyplass i Sor-Odal, der 30 piloter og noen titalls publikummere samt sekretariatspersonell overvåker den første flygingen i den første omgangen av finalen i eliteklassen FAI F3A. 2. visepresident Ann Kristin Bogen fra Norges Luftsportsforbund, som er fallskjermhopper, er på plass for å dele ut premier. Hun har nettopp diskutert ivrig med stevneleder Per Morten Strømmen, som til daglig jobber med droner i Forsvaret og har bred kunnskap om luftfart, og gruppeleder i F3A samt primus motor i Vingtors arrangementskomité Espen Kvien. Nå ser hun fascinert på den nesten uvirkelig harmoniske flukten der Kristoffersen, den eneste i NM som flyr uten leser, og dessuten den eneste som flyr sin egen konstruksjon, med orsmå fingerbevegelser styrer flyet gjennom et stort horisontalt åttetal med to integrerte utvendige roller.

En knapp time tidligere har nevnte Per Morten Strømmen lest opp resultatlisten etter fire omganger med F3A P-13. De fem beste blir lest opp til slutt, de skal fly finale, og det er ingen store overraskelser: 5. Lars Semb fra Tønsberg Modellflyklubb, 4. Kjell Tore Pettersen fra Fredrikstad Modellflyklubb, 3. Fritz Kristoffersen fra Tønsberg Modellflyklubb, 2. Ola Fremming fra Tønsberg Modellflyklubb, 1. Alex Heindel fra Bodo Modellflyklubb. Det er spenning i luften. De tre beste pilotene har alle ligget på første plass i de innledende fire rundene. Blant erfarne F3A-piloter og skolerte tilskuere poengteres det at det ikke har vært så jevnt i teten på mange år. Heindel, bosatt i Rognan i Nordland, har nylig kvalifisert seg til semifinalen i EM og jobber iher-

dig sammen med sin kone og manager Jeannette Heindel med pinnelly i depotområdet foran sin modellflybil med sponsorklistremerker. Ola Fremming, som ble slått av Heindel i et EM der han følte seg uvel, men som er regjerende norgesmester, spaserer rolig fram og tilbake iført rød Graupner-vindjakke. Kjell Tore Pettersen, den eneste med dobbeltdekker i NM og forøvrig også den eneste med sort neglakk og rosa kaninører på hodet, virker uanfektet mens hans brasilianske kone virker spent når hun snakker til han på portugisisk. Den ellers sindige Lars Semb, den antatt minst rutinererte i finalen, ser for et øyeblikk ut til å ha nerver mens han stirrer ned i gresset. "P"-programmet som brukes i de innledende omgangene er krevende. Nå skal finalistene gjennom "F"-programmet, som virkelig stiller krav til både pilot og fly. Den brutale realiteten er at det krever massiv trening for å fly det på en anstendig måte. Programmet er også såpass komplisert at det er en skikkelig utfordring for dommerne å følge med og domme korrekt etter FAIs strenge sporting code, noe vi kommer tilbake til. Men først et tilbakeblikk til torsdag 9. august og åpningen av det 51. norske mesterskapet i radiostyrt presisjonsakrobatikk.

32 menn og én ordfører

Sor-Odal er en kommune, som ifølge ordfører Anne-Mette Øvrums åpningstale, er i vekst. For oss som sto midt i åkerlandskapet og hørte på talen, var det mest nærliggende å tenke på Maarud potetgull. Det er sant; når vinden står i nord-vestlig retning, kan fintfølelse neser ane en lett aroma av frityrstekte poteter på stripa. Stripa er i praksis en forlengelse av fabrikanlegget, og befinner

Norgesmester: Ola Fremming fra Tønsberg MFK
Foto: Øystein Bach

Finale og konkurransevinner: Alex Heindel, Bodø
Foto: Øystein Bach

Briefing før finaleomgangen.

Sektorlinjene markerer 60 grader ut fra pilotens posisjon.

Foto: Anders Eiebakke

Bakgrunn: Glåmdal RCKs flotte stripe på Maarud. Foto: Øystein Bach

seg i et kulturlandskap der snacks synes å være hovedsatsingen. Øvrum kunne også fortelle oss at en av bygdas store sønner er den kjente musikeren og modellflyveren Øystein Sunde, og at det var en ære å være vertskommune for NM i F3A. Men ordførerens festtale tok raskt en tankevekkende vending denne tidlige torsdagsmorgenen. Hun påpekte det lett absurde i at hun som ordfører måtte representere kvinnene i denne utelukkende mannlige forsamlingen av piloter. Det er selvsagt enkelte koner og kjærester, venner og familie tilstede på konkurransene, men ingen kvinnelige piloter. Innen internasjonal full size akrobatikk finnes det kvinnelige piloter i verdensklasse. Her har miljøet en utfordring, uttrykte ordføreren på en underfundig måte. Slike taler er sjelden noe annet enn obligatorisk, og kjedelig, opprømsing av kommunens fortrefelighet og høflighetsfraser rettet mot miljøet. Her fikk vi en engasjert tale som var verdt å lytte til. Deretter ville grunneier Thomas Stang også ha ordet. Vi kjenner alle til historier om skeptiske grunneiere og irriterte naboer til påstått støyende modellflystriper. Stang er ikke en av dem. Han var minst like begeistret som ordføreren over at NM ble arrangert på Maarud. Stang kunne fortelle om et positivt resultat av å leie ut flystripa, landskapsmessig og økonomisk, men at den ble brukt mindre enn han kunne ønske. Vi var blant venner. Nå startet ventingen.

NM i venting, Klassemesterskap i læring

Det kan synes absurd å reise langt, for å fly lite. I en F3A-konkurranse flyr hver pilot mellom én og to ganger om dagen. For de fleste medfører dette fire flukter, tilsammen. Kun finalistene i FAI-klassen får fløyet seks turer totalt. Dette er noe som virker avskrekkende på endel potensielle konkurransepiloter. Men faktum er at nykommerne i miljøet får anledning til å suge til seg informasjon av erfarne piloter, og studere toppmodeller. Det finnes neppe noen anledning der en kan lære mer om flyferdigheter og teknologi enn under ventetiden i en konkurranse. Kulturen i miljøet innebærer at spesialkunnskap deles med alle interesserte. Så lenge man holder et øye på startlistene, og ikke forstyrrer piloter som snart skal fly, finnes det ingen dumme spørsmål.

I strålende solskinn, med sola utenfor flysektor, og med gode vindforhold, kunne vi følge konkurransen fra depotområdet mens vi diskuterte og tittet på modeller. De tre klassene Sport, Nordic og FAI flyr én omgang etter hverandre, slik at det er tre parallelle konkurranser, men bare én klasse som flyr av gangen. De to førstnevnte klassene er ikke FAI-regulerte, og er dermed ikke offisielle NM-grener, men betegnes som Klassemesterskap. Mens Sport-klassen flyr et særnorsk program, Sport-07, flyr Nordic-klassen et felles-nordisk program. Det gjeldende programmet er nytt av året, og heter N-13. Dette er en forenklet versjon av FAI-programmet P-13.

Debutantene

I år var det fem NM-debutanter, ikke medregnet piloter som rykket opp klasser. I Sport kom den meritterte seilflygeren

Arnfinn Lie fra Cirrus RC Flyklubb med sin Sebart Wind 50. Her var det snakk om "learning by doing", Lie tok imot kritikk og tips og endte til slutt med å fly uslæelige omganger høyt oppe på 400-tallet. Vi hadde forventninger til Stian Håvak fra Moss Modellflyklubb, men han opplevde alle piloters mareritt og havarerte sin Sebart Wind 50 dagen før konkurransen og måtte melde avbud. Klubbkameratene Morten Brun og Kjetil Eknes fra Bærum Modellflyklubb stilte derimot med henholdsvis Sebart Wind 50 og Sebart Miss Wind 50. Begge viste overbevisende flyferdigheter, men måtte sloss med store rorutslag. Med lavere utslag ville begge kjempet i toppen. Problemet er at "bordet fanger" i en konkurranse. Det blir håpløst å justere rorutslag rett før en tellende omgang. I Nordic var det også en NM-debutant; Kristian Mattsson fra Gjerdrum Modellflyklubb er en kjent F3C-pilot (helikopter presisjonsakrobatikk), men hadde trent Nordic-N13 de siste månedene med sin glow-motoriserte Synergy og deltatt i Løten Cup. Mattssons manglende erfaring fra flykonkurranser ble langt på vei kompensert av sin mangeårige erfaring fra helikopterkonkurranser på nasjonalt og internasjonalt toppnivå. Det ble pallplass på Mattsson i hans andre Nordic-konkurranse!

Et maraton i dugnadsånd

Ironisk nok var det ikke Maaruds produkter som ble tilbudt fra kiosken på stripa. Sidsel Jemtegaard, den søte kona til Vingtors mest erfarne konkurransepilot Tore Jemtegaard som vant NM i F3A i 1981, serverte delikate vafler, wienerpølser, kaffe og mineralvann, samt sjokolade.

F3A-miljøet består av menn med mange forskjellige dialekter, yrker og ulike aldre. Flyene er minst like fargerike, det gjelder å kunne se eksakt plassering mot himmelen. Foto: Pål Kvaløy

Ringreven Richard Knoph fra Forus RC Klubb brakte med seg et berg av popcorn til Østlandet.

Simen (15) og Henrik (16) Kvien, sønnene til arrangementskoordinator og gruppeleder i F3A Espen Kvien, imponerte med sitt sekretariatsarbeid. De punchet alle dommerscorene og printet ut. Men, i et depotområde som er ca 150 meter langt, betydde det at de først måtte bort til dommerne og tilbake til brakka for å prosessere skjemaene, og så bort til pilotene med omgangens resultat. For å gjøre en veldig lang historie kort: Etter konkurransen regnet Rune Gjelsnes og Gulbrand Natvedt Thomassen fra Modum Modellsportklubb ut at de hadde tilbakelagt minst 38,4 km i løpet av konkurransen. Med noen ekstra turer og litt vim-sing rundt i depotet, blir det en hel maraton! Det skal sies at Kvien-brødrene er konkurransesvømmere, noe Kvien senior har støttet opp om gjennom kjøring og dugnadsarbeid. En kan mistenke gutta for at de i tillegg til gjenytelsen for sin fars innsats også oppfattet dagene som del av trening-sregimene sine?

Et slikt arrangement er en operasjon som krever logistikk og planlegging. Nevnte Kvien senior tok tidlig rollen som administrator. Kvien har lang erfaring som daglig leder i renholdsbransjen, og er troppssjef i Sivilforsvaret. Disse erfaringene kom godt med da han engasjerte miljøet i Vingtor. Planleggingsmøtene ble holdt hjemme hos Audun Thinn, som var NM-organisasjon på Hvam i 2009. På møtene deltok allerede nevnte Tore Jemtegaard, sekretær i klubben og trofast webansvarlig, som med sin økonomiske kompetanse ble et naturlig valg som kasserer og administrasjonsansvarlig under stevnet.

Thinn sørget for innkvartering og overnatting, samt organisering av rekvisita. Styremedlem i Vingtor Thore Ny-lund ble utpekt til sponsorsjef, mens blant andre Henning Jorkjend, Jon Wold og undertegnede bidro med blant annet konkurranseskjemaer, paller og pressemateriell. Den an-

erkjente designeren Halvor Bodin ble kontaktet for å designe logo og annonse, noe han gjorde vederlagsfritt. Med lav startkontingent (Sport 175 kr, Nordic 250 kr og FAI 375 kr) og magert inntektspotensiale under selve stevnet, kreves det frivillighet i alle ledd. Dugnadsånden står heldigvis sterkt i F3A-miljøet, men kanskje burde kontingenten økes slik at de frivillige ikke-pilotene får gratis overnatting og bankettmiddag neste gang?

Regler og skjønn, eller smak og behag?

Noe av det fascinerende ved F3A er at det internasjonale regelverket er en blanding av veldig konkrete regler og spissfindige definisjoner, og abstrakte begreper som "gracefulness" og "smoothness". Det er tydelige rammer, men betydelig rom for skjønn når dommerne gir poeng. Dette skjønnets må baseres på lang erfaring. Utgangspunktet er at man starter på 10, og trekker poeng for hver 15. grads avvik. Det er en rekke andre kriterier også, men ingen av dem skal favorisere én type motor eller flytype. Under NM dømte Ola Fremming, Espen Kvien og Henning Jorkkjend Sport. Dette er et program som på tross av sin enkelhet er vanskelig å fly riktig, men relativt lett å dømme. I Nordic var Lars Semb, Rune Gjelsnes og Øystein Helvik Høyland dommere. Alle tre er FAI-piloter. Å dømme programmet N-13, en forenklet versjon av programmet de vanligvis flyr, burde ikke by på store utfordringer. I FAI-klassen hadde Vingtor hentet ned Pål Kvaløy fra Trondheim som hoveddommer. Kvaløy er aktiv FAI-pilot, men har tatt et hvileår for å konsentrere seg om dykking. Han satt sammen med to av de mest erfarne Nordic-pilotene, Kjell Straumland og Geir Tønnessen. Det er med andre ord kompetente dommere i alle klassene, men likevel er det ganske stor differanse mellom dommernes poenggivning i Nordic og FAI. I finalen, som vi var innom i begynnelsen av artikkelen, ble dommernes erfaringsgrunnlag virkelig satt på prøve. Der

var de tre nevnte FAI-dommerne supplert av Jon Wold og Øystein Helvik Høyland, i alt fem dommere. Her gikk det galt i flere av bedømmelsene, noe poengscoren til det allerede beskrevne åttetallet til Fritz Kristoffersen er et eksempel på: Det varierte fra 0 til 9. Heldigvis blir den høyeste og laveste scoren strøket i finalen, slik at systemet fanger opp uregelmessigheter. Finaleprogrammet er så krevende å dømme, og flys kun i NM, slik at de per definisjon urutinerte dommerne i mange situasjoner må sjanse på hva som er korrekt og feil. Slik er det ikke i de andre omgangene. Men der strykes heller ikke laveste og høyeste poengscore, slik at det blir nokså store avvik. NLFs og Forus RC Klubbs dommerseminar på vårparten samlet hele 19 piloter og to instruktører, og var en suksess. Slik det er nå, er det en liten gruppe Nordic-piloter som er kompetente til å dømme FAI. Denne eksklusive gjengen dommer nær sagt hver eneste FAI-konkurranse, noe som neppe er gunstig for deres egne prestasjoner under samme stevne. Dommerkurs øker ikke bare bevisstheten rundt kriterier for domming, men løfter også pilotens generelle flyforståelse. Det øker kvaliteten på miljøet, og det vil føre til en mer rettferdig fordeling av byrden og ansvaret det medfører å dømme. Det er tatt initiativ til flere lignende treff, blant annet en felles samling mellom F3A- og IMAC-piloter. En av de sistnevnte pilotene, den legendariske full size-piloten Rolf Meum, var forøvrig doråpner og bindeledd mellom Vingtor og Glåmdal RC-Klubb, og stilte generøst opp for arrangementet.

Spenning i toppen, konkurranser i konkurransen

FAI

Årets NM var som beskrevet innledningsvis det jevneste på lenge, med tre FAI-piloter som knivtet om seieren. Nivået på de beste pilotene holder høy internasjonal standard. Nivået under de aller beste i FAI-klassen er også veldig bra, og stigende. Unge Øystein Helvik Høyland fra Forus har

Kjell Tore Pettersen flyr med sort negliakk og kaninører. Det holdt til 3. plass i NM. Foto: Pål Kvaløy

Flink også med fixed wing: Kristian Mattsson, 3. plass Nordic
Foto: Tore Jemtegaard

Finaleomgangen oppvarmingspiloter Henning Jorkjend og Arnstein Solberg går gjennom det krevende F-13. Jorkjend bruker iPhone som stikkefly, mens Solberg leser.
Foto: Anders Eiebakke

med ny modell, en elektro Oxalys, gjort et byks oppover. Med tanke på at han flyr sin tredje konkurranseseson, og den andre i FAI, er dette en mann som har meget gode forutsetninger for å nærme seg toppen. Henning Jorkjend fra Vingtor med sin sterkt modifiserte Sebart Wind S Pro er en annen seriøs utfordrer som satser hardt. Sistnevnte kjempet to konkurranser i konkurransen, og lå på finaleplass etter de to første rundene. Han klarte ikke å heve nivået på flygingen, og ble til slutt parkert av Lars Semb som leverte en drepende sisteomgang på 1500 blank. I mellomtiden hadde det utkrystallisert seg en duell mellom Jorkjend og Arnstein Solberg fra Kongsberg Modellflyklubb med sin glødemotoriserte Oxai Zeque. De to pilotene hadde omvendt formkurve, og Solberg landet til slutt med under 2 normaliserte poeng foran Jorkjend. Modums Rune Gjelsnes og Gulbrand Natvedt Thomassen flyr henholdsvis Spark og Osmose. Sistnevnte er tilbake i FAI etter lang tids opphold, mens førstnevnte hadde sabbats-år i 2011. De solide pilotene flyr jevnt og rutinert, og kan med mer trening klatre tilbake til gamle høyder. Vingtors Audun Thinn hadde med kona, og feiret bryllupsdag. Han er en meget dyktig pilot, men får nesten ikke trent på grunn av jobb og familie. På dette nivået blir det umulig å kjempe oppe på listen uten mengdetrening, og det er en prestasjon å score såpass høyt uten treningsgrunnlag. Tore Jemtegaard fra Vingtor er som nevnt klubbens mest erfarne konkurransepilot, men hadde et lengre opphold fra flyging før han tok opp radioen igjen for noen år siden. Veien tilbake mot toppen har gått via seier i fjorårets Klassemesterskap i Nordic. I år stilte han med sin første elektromodell, en Vanquish. NM var årets første konkurranse etter en sesong som for hans tilfelle startet sent, og deltok mest for å bidra til klubbens arrangement. Dette var oppjøring til neste sesong, der han

Team Forus: Richard Knoph, Reidar Johannsson, Gunnar Bloch Johnsen, Geir Tønnesen, Kjell Straumland.
Foran: Øystein Helvik Høiland. Foto: Øystein Bach

Et velorganisert mesterskap krever organiserte piloter. Jeanette Heindel henter Alex heindels fly etter landing, mens Fritz Kristoffersen bærer flyet sitt ut for avgang. Ola Fremming gjør seg klar. Foto: Anders Eiebakke

kommer til å bli en utfordrer oppover lista. Jon Gunnar Wold, også fra Vingtor, flyr en Gitanes-dekorert elektro Xigris. Fagsjefen i Modellflyseksjonen er med for moroas skyld, og har et avslappet forhold til trening. Likevel flyr han jevnt, og slo den mer rutinerte Sverre Johannessen fra Tønsberg som fløy reserveflyet sitt på grunn av havari tidligere i sesongen. Han startet bra, men mistet kondisen og avsluttet med nesten 300 normaliserte færre poeng enn første runde.

Nordic

I Nordic var det også dramatisk. Undertegnede ledet etter 1. omgang, men manglet rutine og rykket ned til 3. plass før jeg endelig ble presset av pallen i siste runde av allerede omtalte Kristian Mattsson som hadde en formidabel formkurve. Solide Kjell Straumland fra Forus lå stabilt på 1. plass ut konkurransen med sin Genesis, mens klubbkameraten Geir Tønnesen med sin Spark Evo var uheldig og ramlet av pallen etter 2. plass på tross av fin flyging. Det var Tønsberg Modellflyklubbs erfarne Dag Øiseth Larsen som med sin elektro Xigris tok 2. plassen, i en litt rar konkurranse der mange fløy ujevnt. Øystein Bach fra Skedsmo Modellflyklubb, som er tilbake i konkurransesammenheng etter mange års fravær, stilte i likhet med Carl Erik Stephansen fra Vingtor med Vanquish. Han sto for klassens største poengforskjell, nesten 300 poeng mellom 1. og 4. omgang. Begge Vanquish-pilotene er solide piloter, med masse erfaring. En nærmere titt på de ulike dommernes score, viser at konkurransen rett under toppen nok var jevnere enn den endelige resultatlisten indikerer. Når sant skal sies, så er dommernes utfordring å dømme jevnt basert på ujevnt nivå. Bortsett fra Straumland på topp, var nivåforskjellene like gjerne reflektert av én pilots ulike nivåer mellom hver omgang, som pilotenes

Team Vingtor: Espen Kvien, Audun Thinn, Anders Eiebakke, Carl Erik Stephansen, Tore Jemtegaard, Jon Gunnar Wold, Henning Jorkjend, Kristoffer Rosmo, Per Morten Strømmen. Foto: Øystein Bach

NMs yngste deltaker Kristoffer Rosmo avsluttet med en meget solid tredje plass i siste omgang, og rykket opp til 6. sammenlagt. Foto: Tore Jemtegaard

kniving mot hverandre.

Den eneste junioren, Kristoffer Rosmo fra Vingtor, opplevde i likhet med Stian Håvak å miste flyet sitt rett for NM, en Sebart Wind 110. Et likt fly ble stillt til rådighet, men med ulikt oppsett. NMs yngste deltaker avsluttet med en meget solid tredje plass i siste omgang, og rykket opp til 6. sammenlagt. Stevneleder Per Morten Strømmen har også vært borte fra konkurransesammenheng i mange år. Han hadde tatt på seg ansvaret for å være stevneleder, og tok med seg sin tilårskomne Kato Models Top Star. Dagen før konkurransen fløy han N-13 for første gang! Med kun et par treningsrunder før konkurransen startet, og med full hyre som stevneleder, kom han seg imponerende nok gjennom programmet. I det ene øyeblikket sørget han for å dirigere full size lufttrafikk via radio, for i neste øyeblikk forbedre scoren fra forrige omgang.

Espen Kvien fra Vingtor og Reidar Johansson fra Forus stilte med hver sin glødemotoriserte modell, henholdsvis Synergy og Temptation. Mens sistnevnte nærmest kan regnes som en institusjon i norsk modellflysport (se intervju i forrige MI nr 3/2012), har førstnevnte vært fornøyd med å plundre med Sport-programmet i noen år. Nå hadde han bestemt seg for å debutere i Nordic etter å ha startet sesongen med Sport, og det gikk slett ikke verst, forholdene tatt i betraktning. Med høyt arbeidspress på jobben og hovedansvaret for stevnet ble det ikke mye trening før konkurransen, og var preget av manglende rutine og fløy ujevnt. Johansson fant ikke helt formen under konkurransen, men fløy jevnt. Til slutt måtte han se seg slått med under to normaliserte poeng av Kvien som har utviklet seg mye som pilot i løpet av sesongen.

Sport

Sportklassen i fjorårets Klasse mesterskap arrangert av Forus hadde mange lokale deltakere. I år mislyktes vi å rekruttere piloter fra Vingtor. Dette reflekterer et problem som må tas seriøst internt. Er vi som flyr program ekskluderende på stripa? Burde det etableres en sammenheng mellom klubbens satsing på A-bevis og programflyging? De gode, gamle Forus-pilotene Richard Knoph med Genesis og Gunnar Bloch-Johnsen med Sebart Wind 110 fikk likevel brynt seg! Mens sistnevnte trolig oppfattet

Foto: Tore Jemtegaard

En stor takk til våre sponsorer!

Hovedsponsor:
Thorbjørn & Kåre www.rcseilfly.no

Sponsorer: **RCPro.no** og **Elefun.no**

Takk til NLF v/Tom Brien for lån av utstyr

Etter den elektriske revolusjonen

Foto: Tore Jemtegaard

Det begynner å bli en stund siden glødemotorer dominerte lydbildet i F3A. Likevel har ingen noengang vunnet et VM i F3A med elektro (!). Det er ingen selvfølge at et godt elektro-oppsett gir høyere poengscore enn glødemotor. Vi hører stadig at "nesten alle" flyr elektro, men det er et stykke fra sannheten. I årets NM var det tilsammen 9 deltakere med glødemotor; én i Sport (av 5), 4 i Nordic (av 11), og 4 i FAI (av 14). I FAI fløy Kjell Tore Pettersen både elektro og glow. Alle klassene hadde én pallplass med glødemotor.

Pallen i Klassemesterskap Sport-07. Arfinn Lie (midten) vant foran Richard Knoph (høyre) og Gunnar Bloch Johnsen (venstre). Foto: Pål Kvaløy

Finalistene. Fra venstre: Fritz Kristoffersen med sin E-bird, Lars Semb med Wind S Pro, Kjell Tore Pettersen med Amethyst, Alex Heindel med Peridot og Ola Fremming med Arixtra. Foto: Pål Kvaløy

første omgang som oppvarming og senere fløy seg solid opp på 400-tallet i en bratt formkurve, lå Knoph kun ett normalisert poeng bak 1. plassen fra start. I det utrolig jevne oppgjøret mot tidligere omtalte Arfinn Lie, ble det delt 1. plass i 2. omgang. Deretter hadde Knoph en litt ujevn 3. omgang, og i siste omgang fikk Lie hele 460 poeng og hentet hjem den første pattern-seieren til seilflyklubben Cirrus.

Sannhetens øyeblikk: Finale

Det hviskes i depotet. Ola Fremming har tydeligvis kommet seg etter å ha hanglet fysisk under EM, og flyr som på skinner. Fritz Kristoffersen er i toppform, og virker iskaldt fokusert. Alex Heindel strutter av selvtillit, og er tydeligvis på en formtopp. Kjell Tore Pettersen og Lars Semb har fløyet meget sterkt innledende, men er ikke like godt trente som de tre øverste. Dersom det ikke skjer et mirakel vil de havne på henholdsvis 4. og 5. plass.

- Det skjer selvsagt ingen mirakler. Alt går som antatt. Men helt i toppen knives det, utfallet er ikke gitt. Tidligere har Fremming vært nesten enerådende på toppen i årevis. Men da Alex Heindel, mangeårig tysk mester i F3A-X (stormodell pattern), bosatte seg i Nordland, kom det endelig en seriøs utfordrer til øverste pallplass. Han og kona Jeannette har tatt med seg kontinental konkurranse-kultur og tilført miljøet en ekstra dimensjon. I forrige NM vant Fremming. Og året før. Men Heindel har slått Fremming i Vingtor Cup i 2011, og sist i EM. Nå vant han de innledende rundene. Det er åpent. Om han vinner, vil det ikke bli offisielt NM-gull,

Pallen i NM F3A. Ola Fremming (midten) vant foran Fritz Kristoffersen (høyre) og Kjell Tore Pettersen (venstre). Foto: Pål Kvaløy

Rekkefølgen etter endt finale: Lars Semb (5), Kjell Tore Pettersen (4) Fritz Kristoffersen (3) Ola Fremming (2) og Alex Heindel (1). Foto: Øystein Bach

fordi han er tysk statsborger og ikke har bodd lenge nok i landet i henhold til Norges Idrettsforbunds regler. Samtidig er alle spent på innsatsen til Fritz Kristoffersen. Han oppfatter seg selv først og fremst som seilflyger, og ikke som F3A-pilot. Ifølge en som mener å ha oversikt over norsk radiostyrt luftsport, er han landets beste pilot uavhengig av klasse. Dersom han vinner, vil vi ha en gullmedaljør som ikke vil stille i internasjonale mesterskap. Personlighetene til de tre beste er svært ulike. Men hvordan utkrystalliserer det seg i flygingen? Og hvordan skal det bedømmes? På dette internasjonale nivået er det små marginer som gjør store forskjeller. Ett poeng fra eller til i en K5-øvelse kan avgjøre. Det er opp til dommerne.

Det blir spekulativt, men jeg prøver meg likevel på å beskrive flystilen til de tre beste etter å ha konferert med FAI-piloter: Fritz Kristoffersen flyr harmonisk og "smooth". Ola Fremming flyr akademisk korrekt, og poengtert. Alex Heindel flyr stort og presist. Etter første omgang ledet Heindel, foran Fremming og Kristoffersen. I andre omgang vant Fremming, foran Heindel og Kristoffersen. Men 1000 normaliserte poeng fra de innledende rundene slo Heindel Fremming med 2,51 normaliserte poeng (1000 mot 997,49), mens Kristoffersen fikk tilsammen 973,82 poeng. For oss tilskuere uten topp-kompetanse er det umulig å spå utfallet helt i toppen på dette nivået. Det er snakk om marginale forskjeller, men det er ekstremt inspirerende å se sporten bli tatt opp på et nivå vi alle kan fantasere om, og strekke oss

Pallen i Klassemesterskap Nordic-N13.

Kjell Straumland (midten) vant foran Dag Øiseth larsen (høyre) og Kristian Mattsson (venstre).

Foto: Øystein Bach

etter i drømmene.

Gratulerer Alex Heindel med en fortjent 1. plass! Det var en stor opplevelse å overvære finalen. Gratulerer også til Ola Fremming med NM-gull, Fritz Kristoffersen med NM-sølv, og Kjell Tore Pettersen med NM-bronse.

Utsjekk

Da jeg møtte opp på Vingtors akro-weekend ifjor for å lære meg å fly pattern, var det som en åpenbaring. Topp-pilotene som stilte opp for å guide oss nybegynnere var et eksempel på en forståelse som er utbredt i miljøet: det finnes ingen motsetning mellom bredde og elite, begge er avhengig av hverandre. Jeg er først og fremst opptatt av sporten i seg selv, men verdiene i miljøet gjør meg entusiastisk. Kvaliteten på miljøet ble demonstrert under den usedvanlig hyggelige banketten på Slobrua gjestegård, der de fleste av oss bodde. Her satt menn, og heldigvis noen kvinner, som i utgangspunktet ikke har mye til felles bortsett fra presisjonsakrobatikk og diskuterer på like fot. Tidligere på dagen hadde Thore Thoresen, ivrig modellflyger og årets NM-vinner i full size akrobatikk, fløyet over stripa og hilst på oss med uformelle akrobatiske vendinger.

På bakken sto menn av alle yrker og bakgrunner og ga dommerscore.

F3A: den motoriserte akrobatikkens fellesnevner

Det synes som om mange 3D-piloter oppfatter bedømt programflyging som motsetning til kreativ utfoldelse. Det kan virke logisk. Men, dersom man ser på de ledende internasjonale 3D-pilotene, har de fleste av dem solid bakgrunn fra presisjonsakrobatikk. Legendariske argentinsk-amerikanske Quique Somenzini, ofte kalt "3D-flygingens far", startet med presisjonsakrobatikk som unggutt på 70-tallet, og ble verdensmester som godt voksen i F3A i 2007. Den yngre, litauiske Donatas Pauzuolis, som er mest kjent for freestyle, trekker fram bakgrunnen sin i F3A når han forklarer sin suksess. Den enda yngre, men allerede berømte amerikaneren Andrew Jesky, konkurrerer i toppen både i F3A og ulike 3D-konkurranser. En annen ung mann, østerrikeren Gernot Bruckmann, burde være kjent for alle som driver med 3D. Han er også en meget kompetent F3A-pilot. Listen er lang. Disse pilotene ser ingen motsetning mellom 3D/artistisk akrobatikk/freestyle og presisjonsakrobatikk, men oppfatter sistnevnte som det ferdighetsmessige grunnlaget for å utvikle seg på et høyt nivå innenfor "fri" akrobatikk. Det handler i prinsippet om å utvikle en dyp forståelse av forholdet mellom sansene våre, og flyet.

Da trenger vi noen grunnleggende premisser. I de fleste idretter har man definerte områder der man konkurrerer. Banene i fotball, golf, håndball og tennis er kjent for alle, men ikke alle vet at akrobatisk flyging skjer innenfor en definert sektor. Denne sektoren er definert fra der piloten står, og 60 grader i hver retning ut fra piloten. Øvelsene skal, med noen unntak, utføres på samme høyde og avstand. I praksis vil ca 150 meters avstand til flyet regnes som ideelt av dommerne. Utfordringen er ikke å rolle. Det er heller ikke vanskelig å loope. Det vanskelige er å rolle rett, på riktig sted. Utfordringen er å loope i konstant bue, med senter korrekt plassert, i harmonisk fart og størrelse. Med andre ord, det er vanskelig å fly en rett linje, omtrent like vanskelig som å fly en buet linje. For å få til rette linjer må man ha meget gode basisferdigheter. Flyet må vindkorrigeres før det flyr ut av kurs. "Baseline", det vil si linjen man flyr fram og tilbake på mellom øvelsene, må være i samme høyde. Avstanden til dommerne må være konstant. Dette er vanskelig å få til, men er helt nødvendig for å kunne fly F3A på en overbevisende måte. Samtidig tilsvarer de grunnleggende premissene i F3A en slags akrobatikkens grammatikk. Behersker du denne, har du forutsetninger for å utvikle din egen stemme innenfor et felles språk. Derfor er de beste 3D-pilotene habile F3A-piloter.

Results Sport

#	Name	1	2	3	4	Total
1	Arnfinn Lie	1000.0	1000.0	1000.0	1000.0	3000.0
2	Richard Knoph	997.7	1000.0	864.6	928.3	2925.9
3	Gunnar Bloch Johnsen	905.9	916.9	930.0	908.7	2755.6
4	Morten Brun	776.5	822.2	896.2	710.9	2494.8
5	Kjetil Eknes	632.9	796.8	733.6	787.0	2317.4

Results Nordic

#	Name	1	2	3	4	Total
1	Kjell Straumland	988.2	1000.0	991.6	1000.0	2991.6
2	Dag Øiseth Larsen	940.8	883.1	1000.0	947.5	2888.3
3	Kristian Mattsson	955.8	902.9	939.0	983.0	2877.8
4	Anders Eiebakke	1000.0	904.4	941.3	913.5	2854.8
5	Geir Tønnesen	988.9	922.1	905.5	933.6	2844.6
6	Kristoffer Rosmo	906.8	823.5	852.9	970.7	2730.4
7	Carl Erik Stephansen	938.4	836.0	871.2	866.4	2676.0
8	Per Morten Strømme	871.3	806.6	913.1	887.3	2671.6
9	Øystein Bach	974.7	769.1	920.7	735.9	2664.6
10	Espen Kvien	739.3	545.6	585.4	725.9	2050.6
11	Reidar Johansson	732.2	661.8	650.9	651.0	2045.0

Results F3A preliminaries

#	Name	1	2	3	4	Total
1	Alex Heindel	986.0	974.8	1000.0	1000.0	2986.0
2	Ola Fremming	1000.0	974.2	992.1	978.9	2970.9
3	Fritz Kristoffersen	956.7	1000.0	965.9	956.5	2922.6
4	Kjell Tore Pettersen	862.1	853.7	858.1	882.3	2602.5
5	Lars Semb	835.9	810.7	852.0	905.8	2593.7
6	Arnstein Solberg	820.6	832.8	847.1	833.3	2513.3
7	Henning Jorkjend	835.3	847.0	823.4	811.0	2505.6
8	Øystein Helvik Høiland	818.8	792.9	799.6	868.4	2486.8
9	Rune Gjelsnes	764.5	790.4	780.8	774.8	2345.9
10	Gulbrand N. Thomassen	676.6	744.9	716.8	708.3	2170.1
11	Audun Thinn	674.2	691.5	697.9	735.5	2124.9
12	Tore Jemtegaard	651.6	674.9	674.2	0.0	2000.7
13	Jon Gunnar Wold	665.7	630.6	661.4	629.2	1957.7
14	Sverre Johannessen	700.4	689.0	564.6	513.3	1954.0

Results F3A finals

#	Name	1	2	3	Total
1	Alex Heindel	1000.0	1000.0	970.9	2000.0
2	Ola Fremming	995.0	992.3	1000.0	1995.0
3	Fritz Kristoffersen	978.8	963.9	968.9	1947.6
4	Kjell Tore Pettersen	871.6	824.9	805.4	1696.4
5	Lars Semb	868.6	758.1	747.8	1626.7